Az 1869-diki szépművészeti kiállítás Párisban.

A „l' Union centrale des Beaux-Arts appliqués à l' Industrie"-ről legelső szaktudós-, dr. *Eitelberger* Rudolftól a „Mittheiluugen des k. k, österr. Museums für Kunst und Industrie" 48-dik számában egy czikket olvasunk, mely tanúja annak, hogy Francziaországban a mindent kiszivó, a nemzetek életét folytonosan és mind jobban fenyegető európai polyp, a hadiszörny, a művészet szerveitől a segélyforrásokat elvezetvén, a nemzetnek műipari haladása mindinkább csökkenik és elsatnyul.

A kiállított tárgyak a mai franczia műipart képviselték; egy úgynevezett keleti muzeumot, melyet franczia műbarátok szerveztek; rézmetszeteket, régibb könyvkötéseket, és régi öblönyöket (Vasen) a Rouen-ben lakó *Dutuit* úr gyüjteményéből; végre ki voltak állítva a franczia rajziskolák eredményei, azoknak segédeszközei, mintái stb.

A mai franczia műipar kiállítása igen tanulságos és az ízlés áramlatáról kellő képet nyujt. Az 1865 és 1867-diki kiállítások óta valami nagyszerű haladás nem vehető észre; bár sok, főleg német műiparos tódul ide és tehetségét itt iparkodik érvényesíteni. A nemhaladás szemrehányása leginkább a kormányi muzeumok rosz kezelőit és a közoktatást sujtja.

A nagy művészet pang; ezt leginkább az építészetről és szobrászatról kell értenünk. Páris nagyobbodása bizonyos egyformasággal történik, mert a sietség a művészetnek nem enged időt, hogy a szépészet kivánalmait is valósítsa. A közlekedés, az egészség nyer ugyan, de az építészet alig valamit. Páris újabb templomai kényelmesebbek, mint a régiek; van itt salonszerű világosság, és fütés — de a franczia XIII-dik és XVI-dik századbeli nagyszerű hagyományával az újabb építészek meghasonlottak, mert hiányzik a bátorság és értelem a réginek további fejlesztésére, de még inkább az erő, mely képes lenne valami újat teremteni!

A polgári monumentalis építményeket is zavar és stylkeverék jellemzi. A nagy szobrászati díszek eredetiség tekintetében szegény, szív és észnélküli, de csinos művek. A franczia műakademia még nem jutott el azon pontra, hogy új utat tör-

jön és jeleljen ki a művészetnek, s így annál inkább hanyatlik a műipar is, melyre mindig kisebb gond fordíttatik. Ezen hanyatlás egyik okául *Vaillant* és *Nieuwerkerke* muzeumi igazgatókat tekintik, kik I. Napoleon Denonával és társaival épen nem mérközhetnek. A musée Cluny szintén stagnál — műkedvelői felállításában. Du-Sommerard így vette át atyjától s érintetlenül fogja is átadni utódának; mert a szervezés eszméjétől is visszaretten.

A muzeumok tespedése ellen általános a panasz; és azon francziák, kik Angolhont látogatták és a német muzeumok szervezéseit tanulmányozták, igen elégedetlenek saját intézeteikkel, melyeket az állam kezel.

De ezen baj ellen az *önsegély* fegyverével küzdenek, és a mit a kormány mulaszt, azt egyesek és egyletek kivánják helyre ütni, miért is ez Union Centrale-féle kiállításnak nagyobb horderőt kell tulajdonítanunk, mint a közönséges kiállításoknak.

Izlés dolgában a franczia mindig franczia marad, s bár ma a német, holnap az angol, vagy a keleti eszméket karolja fel vagy az olasznak látszik elsőséget adni, és saját izlése szerint műveit átidomítani, azonnal ismét elfordul mindezektől és ismét a franczia eszményiséget és felületességet követi. Jelesen a fafaragványok- és műlakatosságban a német; zománczokban, aranyművészetben és diszítésben a keleti; agyagművekben az angol izlést követi, maga pedig még mindíg a *renaissance* és az *empire* izlései közt ingadoz ; de azért le nem mond azon reményről, hogy a nemzeti nagy eszmék túlsúlyra fognak vergődni.

E perczben még mindenütt az uralgó eszmék ziláltsága tünik fel, és ámbár Francziaország a német műasztalosságot messze túlhaladja és a legjelesb műzeti erők fölött rendelkezik, még is, e nemben alig található egy darab, mely építészeti feladatának, a butor természetének és czéljának tökélyesen megfelelne.

Az ötvösség és a fayence jól képviselvék. A japáni rakművekkel ékeskedő készletek és a hildesheimi lelet másai feltünést okoztak; a fayence pedig a porczellánt majd egészen kiszorítja a használatból, ámbár e téren az egyszerűbb diszítés

nagy előnynek tekinthető, és mellesleg megjegyzendő, hogy a nőnöveldékben a leánykák rendesen a porczellán-festészetben is gyakoroltatnak.

Üveg dolgában e kiállítás szegény volt, feltűnést leginkább a tükrök okoztak; de annál fényesebb volt a fém-művészet. A bronz-, horgany- és vas-művekben nagy haladás történt, és Ausztriának erőlködnie kellend, hogy ezen iparágban a francziákkal versenyezhessen, a mi annál nehezebb leend, mert Párisban a bronzgyárosok saját czéljaikra külön iskolát alapítottak.

A *kelmék* nincsenek kellő számmal képviselve, bár ezek készítésében Páris roppant haladást tett. A *himzésre* sokkal nagyobb gond fordíttatik, mint nálunk, hol ezen nemzetgazdászati ágra a kormány és az iskolai hatóságok oly kevés figyelmet fordítanak.

A *gipsz-alakok* ipara nagy lendületet nyert a szobrok befestése és a por ellen való biztosítása által. A fémzett gipszalakok előnyösebbeknek látszanak, de még eddig igen drágák és alig fognak nagy elterjedésnek örvendeni.

Az *egyházi* művészet szegényesen állított ki, bár a franczia templomok eléggé tanuskodnak azon roppant összegekről, melyek itt az egyházak fölszereléseire fordíttatnak; az efféle művészek valósziniüleg nem érintkeznek az unióval.

A *diszítésben* a francziák mindig nagyszerüek voltak, és valódi müvészek a régi *gobelinek* javításában, valamint az ujabbak készítésében.

Általán véve észre lehetett venni, hogy a *jó* győzött a silány fölött, és ez csak ott lehetséges, a hol a *müvészet* a *tudományossággal* párosul. A jól iskolázott kézmű mindenütt kivívja magának a győzelmet, és az ötvösség és műkovácsság minden *pót*-félét háttérbe szorít. Semmiféle gép sem fogja az iparosnak pótolni azt, a mit csak *alapos szakképzés* nyujthat. Mindinkább felötlik a *részletes*, bizonyos ágat tanító *iskoláknak* szüksége s annál hamarább jőnek feledésbe mindazon palliativumok és pótszerek, melyek kérész-életűknek nem igen képesek jövőt biztosítani. Nálunk Ausztriában ezen eszme szintén kezd érvényre jutni, és az egyes ágak körüli *külön* oktatás már is hozza gyümölcseit.

A *Musée Oriental*, Egyptomot kivéve, az egész keletet átkarolja. A kiállítás országok szerint van rendezve. Képviselvék: India, China, Siam, Japán, Perzsia, Kis-Ázsia és a franczia keleti gyarmatok. A tárgyakat a kisebb művészet, a szövetek és nyomtatványok köréből vették. Ezekből Ausztria igen keveset birna kiállítani, mert a kelettel való érintkezést kevéssé kereste, s még kevésbbé müvelte.

Dutuit úr külön állítá ki műtárgyait. Rézmetszvényei híresek, antik öblönyei és terra-cottái szépek, könyvkötései, melyek a mai iparnak példányokul szolgálhatnának, nevezetesek.

Végre említenünk kell a *franczia iskolák* kiállítását, mely a közoktatási miniszter felhivása következtében teljes volt. Kiváló helyet foglaltak el a *külön müipari ágak* special iskolái, és a leány-tanodák — ez utóbbiak porczellán-festéseikkel.

Kitünik ebből, mily szükséges a rajztanítást kötelestárgygyá tenni, azt minél előbb kezdetni, minthogy a gyerek az utánzásra úgy is hajlandó, és ha ezen hajlam bizonyos irányban nyilatkozik — őt ezen irányban speciális iskolában növelni. Míg a rajzolás nálunk csak időtöltésnek és játékszernek tekintetik, addig valódi haladásról az iparban és művészetben szó sem lehet. Erre a nőiskolák ban különös súlyt kellene fektetni. Csak ezen eszme felkarolásától várhatjuk az izlés általános emelkedését és nemesülését. — Nevezetes, hogy a *rajzok nem rajzok, hanem modellek után készülnek.* Kitünők és teljesek az iskola-barátok, frères-ek kiállításai.

A *kiadók* és *müipari müvészek* kiállítása igen hiányos volt. A kiállításban a kényelemről is volt gondoskodva. Botját és esernyőjét mindenki magával vihette, sőt a földszinti kiállításban a *dohányzás* is megengedett volt, bár ezen engedélyt a művelt párisiak nem igen vevék igénybe. A kiállításban mindent elkerültek, mi a charlatanериához hasonlítana. Az egész nemes és urias jellegű volt.
